

Oppgave 1

Sjanger

Lukasevangeliet sees på som en biografisk tekst om Jesus. Den overordnede sjangeren er altså biografi, men underlagt dette er det også flere sjangertrekk. Det er spesielt fortellinger og beretninger som preger teksten, og den har en narrativ form.

Det som kjennetegner Lukasevangeliet som biografi er at den tar for seg Jesu liv, fra fødsel, barndom, voksent liv og fram til døden. Det biografiske brytes riktignok litt på slutten, med tanke på Jesu oppstandelse, hvor det er et mer dogmatisk preg over teksten. Det som er et viktig sjangermessig trekk ved lukasevangeliet som biografi er at viktige hendelser og aspekter ved Jesu liv og levnet vektlegges for å vise hans karakter og kvaliteter. Dette får uttrykk i tekstens oppbygning ved at mer tekst, rent mengdemessig, tillegges kortere tidsrom i Jesu liv.

Et annet aspekt som bryter litt med biografisjangeren er lignelsene i teksten. Dette er historier som Jesus forteller i overført betydning ved hjelp av metaforer, parabler og allegorier for å få fram hans lære om bl.a. etikk og moral, og tro og hengivenhet overfor Gud. Dette er ikke noe klart sjangerbrudd siden det er en veldig viktig del av fortellingen om Jesus, men det er uvanlig å bruke i biografier, ihvertfall i moderne forstand.

Forfatter

Lukasevangeliet er en del av Det nye testamentet, som er en skriftsamling av tradisjonstekster. Dette vil si at samlingen har flere forfattere. Dette i kombinasjon med at det ble skrevet for ca. 2000 år siden gjør det vanskelig å si noe sikkert om hvem forfatterne er.

Denne usikkerheten er også en del av tilfellet

Lukasevangeliet. Det er likevel vanlig å snakke om en navngitt person, altså Lukas, som en regner for å ha vært en elev av Paulus fordi en finner visse likheter mellom lukasevangeliet og paulus' tekster. En regner også med at det er den samme Lukas som har skrevet apostlenes gjerninger.

Inholdsmessige særtrekk

Når det er snakk om særtrekk i evangeliene pekes det på det synoptiske problem. Dette vil si at det er mange likheter og fellestrekk mellom Markus, Matteus og Lukasevangeliet, men hvordan skal en forklare likhetene i Matteus og Lukas som ikke er i Markus. Den nyeste og mest antatte teorien er tokildehypotesen, som sier at Matteus og Lukas er basert på Markus og en annen kilde som kalles Q. Særtrekkene i Lukasevangeliet er altså stoff som en ikke finner i hverken i Markus eller Matteus, som da mest sannsynlig har utgangspunkt i denne Q-kilden.

Omtrent halvparten av Lukasevangeliet er slikt særstoff. Jeg vil trekke fram to punkter. For det første er en god del av lignene kun i Lukasevangeliet. Hva dette har å si vet jeg ikke, men det tyder jo på at Lukas la stor vekt på å få fram budskapet til Jesus.

For det andre har Lukasevangeliet en noe mildere form i lidelseshistorien. Den er ikke like påvirket av salme 22 som Markus og Matteus, som vektlegger at Jesus spør Gud om hvorfor han har forlatt ham. Lukas legger generelt lite vekt på at Jesus led. Det konstateres at han led, men at det ble uttrykt på noen spesiell måte. Lukas legger mer vekt på tilgivelse og at Jesus er klar for å dø, eksemplifisert ved Jesus ordene

"Tilgi dem, for de vet ikke hva de gjør" (med tanke på bødlerne), og "Far, jeg oppgir min ånd".
I tillegg er det særstoff i Lukasevangeliet at det ble en solformørkelse i Jesu dødsøyeblikk og at forhenget som skilte det aller helligste i tempelet og resten av tempelet revnet. Dette er tegn på Lukas' utvelgning av det eskatologiske, altså endetidslæren.

Oppgave 2

Pirke Avot

Denne tekstens litterære sammenheng, eller kontekst, er at den er en sentral del av Mishna, som igjen er den viktigste delen av Talmud. Mishna er den muntlige Toraen samlet i nedskrevet form, det vil si muntlig traderte tekster. Dette er kanskje den klarste formen Pirke Avot har. Pirke Avot betyr "fedrenes ord" og er jødiske lærdes utsagn om diverse aspekter ved jødisk religions praksis. Mishna er delt opp i 6 ordener (ordning og struktur er viktig i jødisk tradisjon), som igjen er delt opp i traktater. Pirke Avot er en slik traktat, som igjen er delt opp i vers.

Tekstens språk er oppfordrende ved at det er brukt mange verb i imperativ. Dette innebærer også et visst læringsaspekt ved teksten, og den sees også på som en studietekst.

Dette læringsaspektet er også en stor del av innholdet og meningen med teksten. Den inneholder altså jødiske lærde, eller fedrenes, retningslinjer til religions praksis. Det å lære er et veldig sentralt mål i jødisk tradisjon. I Pirke Avot skriver Hillel (rundt år 0) at innen gutter er

Emnekode : REL-101
Kandidatnr. : 5504
Dato : 02.12.10
Ark nr. : 4 av 6

15 år skal de ha lært Talmud. Dette er ekstremt krevende og er derfor mer et ideal enn et krav. Eksempelet i oppgaveteksten viser også Hillels tilhørning til å lære. Hillel la vekt på samidighet i Torastudier med kjørlighet og medmenneskelighet som viktige aspekter. Kjørlighet og fred og andre mennesker (i teksteksempelet) skal altså hjelpe til å lede til bedre forståelse av Toroen, altså loven og loven i jødedommen.

Oppgave 3

Først vil jeg ta for meg forskjellen på Tanak og ~~Den~~ Det gamle testamentet (GT) i Den kristne bibelen. Tanak er en forkortelse ~~for~~ som består av forkortelsen til de tre delene den består av på hebraisk (TNK). De tre delene er Toroen, profetene og skriftene. Innholdet i disse er omtrent helt likt med GT, men ordningen av profetene og skriftene er ulik og blandet. Det viktigste å legge merke til her er hvordan det slutter, eller hvilke tekster som ender samlingene. ~~Tanak ender~~ ~~det~~ I GT slutter det med profetene, mens i Tanak ender det med jødernes utgang av eksilet i Babylon. Her viser oppbygningen hva som er veklagt og viktig, da kanskje spesielt i Tanak og jødedommen.

Det neste jeg vil se på er hvordan tekstsamlingene er ordnet. Både Tanak og Den kristne bibel (inkludert Det nye testamentet NT) er for det meste ordnet slik at de eldste tekstene kommer først, og så de yngre. De har også en narrativ struktur som tar oss, for det meste, kronologisk fra A til B. I Koranen er det ingen tematisk eller innholdsmessig ordning. Den eneste

Ordningen er at de nyere surene kommer først, og så de eldre. Det er altså motsatt fra Tanakh og Den kristne bibelen. Dette gjør at vestlige lesere av Koranen kanskje finner oppbygningen uravlig og gjør teksten vanskelig tilgjengelig, men det sier ingenting om kvaliteten på teksten i forhold til de to andre.

Det tredje jeg vil nevne er hvordan oppbygningen av Tanakh sier noe om autoritetsnivået til innholdet. Toroen har høyest autoritet siden den er åpenbart fra Gud til Moses, og kommer dermed først. Dette sier også noe om det jeg nevnte i oppgave 2 om at Toroen og det å lære er veldig sentralt i jødedommen. Ordningen og oppbygningen av Koranen sier altså ingenting om autoritetsnivået. Koranen får sin autoritet gjennom å være en evig himmelsk hellig tekst. Autoritetsspørsmålet er ikke like klart i NT, men her viser innholdet og oppbygningen av dette at det er fosen på Jesus og Guds ord som er det viktigste. Som jeg nevnte kort i oppgave 1 er Lukasevangeliet bygget opp slik at mye vekt blir lagt på korte tidsperioder, og da spesielt på Jesu siste dager og timer. Slik er også de andre evangeliene. Oppbygningen og såkalt fortellingsøkonomi viser altså i stor grad hva som er viktig i NT.

Det siste punktet jeg vil ta for meg er en slags blanding av punkt to og tre. Koranen har en spesiell tilblivelseshistorie. Tradisjonen sier at den ble åpenbart for Muhammad, som også begynte arbeidet med å samle den. Den tredje kalifen, Uthman, skal så ha samlet hele Koranen i en tekstsamling få år etter Muhammads død. Dette kritiseres av i moderne tid av Wansbrough, som mener den ~~ikke~~ ble samlet før ca. 200 år etter Muhammads

Emnekode : REL-101
Kandidatnr. : 5504
Dato : 02.12.10
Ark nr. : 6 av 6

død. Påenget med dette, opplysningsmessig, er at en annen kritiker av tradisjonell Korantolkning, Neuwirth, mener at Koranens ordning av surer fra yngre til eldre tyder på et hastverksarbeid, noe som støtter forklaringen om at Uthman samlet Koranen kort tid etter Muhammeds død. Neuwirth mener også at i Koranen må en vektlegge resitasjon og lyder like mye, eller mer en tekstlig form og oppbygning. Dette kommer til uttrykk ved at i islam sees det på som noe stort å kunne resitere hele Koranen til og med hvis en ikke vet hva som står der og hva det betyr rent tekstlig og litterært